

Vojvoda Pero in perica.

[Spisal Podlimbarski.]

adporočnik Juri Oražem je bil najlepši častnik cele garnizije in ljudje, ki imajo oko, čas in srce za to, so ga uvrstili med najlepše može celega mesta. Ženske so mnogo poskušale, kako bi vplivale nanj; marsikatera se je, gredoč mu po ulici naproti, pregledala v šipah izložnic, se li kaže vse na njej prijetno in vabljivo zaokroženo, Juri Oražem je bil priljubljen človek: Kdor ga je poznal, in mnogo je bilo tistih, se mu je že od daleč smehljaj, mu kimal in ga pozdravljaj. V kavarnah je igral že z vsemi doktorji, z marsikaterim suplentom je pil v poznem krogu večno pobratimstvo, k nekemu bogatemu tovarnarju s prijetno gospo je hodil vsako nedeljo popoldne igrat wisth, na plesiščih se je zibal iskreno in gibčno, na šetališčih se je gibal vzorno, veličastno in ugledno, vsem premožnim meščanskim hčeram, njih očetom in materam se je klanjal spoštljivo in dostojno in njegov sladki usmev jim je neprestano pravil: k vsem uslugam sem vedno pripravljen. A pred onim, ki je ustvarjen, da živi v prahu, je Juri Oražem neprijazno in prezirno namrdnil obličje. Kdor ga je videl na mestnih ulicah, kako se je samozavestno šetal in kretal, se mu je čudil. V tisti moški dobi je bil, ko čuti človek v vseh žilicah moč in življenje, ko se mu zdi, da se vesoljstvo suče okrog njega in da je prepotreben ud človeške družbe in na potu, da se približa njenemu središču — ako še ni tam. V svesti si svoje veljave je korakal lahko in strumno, gledal zmagovalno in nasmešno, gizdavo se ponašal s svojo visoko in vitko postavo in z imenitno navihanim brkom, o katerem so sanjarile ženske in so moški, videč ga, precej s prsti posukali pod nosom. Kdor je videl tega veljavnega, postavnega, vobče priljubljenega gospoda, si je mislil: ta pa je visokega rodu in že v zibelki se mu je godilo bolje nego nam. To vse je bilo, pa ni več, ker Jurja Oražma ni več v našem mestu.

V službi je bil Juri Oražem zanesljiv človek. Polkovni pobočnik ali adjutant je bil polkovnika Petra Petroviča, torej vedno v središču službenih poslov in gonilna sila v vseh mnogovrstnih zadevah, ki jih je treba urediti v polkovni pisarni, in kar na mah

bi bil moral zastati ves mehanizem polka, ko bi bil odpovedal Juri Oražem, kakor bi nastala precej zmešnjava, ko bi za vedno mrknilo solnce. Polkovnik Peter Petrovič in nadporočnik Juri Oražem sta v polku drug drugega izpopolnjevala, tako da sta oba tvorila harmonično celoto. Pobočnik je poznal vse vojaške predpise točno in natanko, za vsako zamotano stvar in nejasen slučaj je brž vedel najti pravo stran v polkovnih reglementih in nanje je trkal in kazal bolj goreče nego Trubar na svoj evangelj. Ostareli polkovnik se za papirnato učenost ni zmenil kaj; dosti se je v mlajših časih načital službenih knjig, a v teku dolgih let se mu je že marsikaj izkadilo in le nekak moreč duh, ki veje v njih in je vedno tisti, mu je še ostal. S tem duhom je vladal samooblastno svojemu polku, nabiral priznanja ter službena leta in si pripenjal odlikovanja na prsi. Če je prišel včasih v nasprotje s pisano besedo, mu je pobočnik pošepetal s paragrafom in stvar je iztekla. No v skrivnosti vojaške službe nočemo dalje prodirati, le to bodi povedano, da je Peter Petrovič čislal svojega pobočnika in da se mu je ta vdano klanjal in bil zelo dovteten za pohvalo in grajo.

To je bilo tako v službi. Pri vojaki štejejo dvoje vrst medsebojnih odnošajev ali medsebojnega vedenja; v prvi vrsti stoji vedenje v službi, katero imenujejo „moja prokleta dolžnost“, v drugi vrsti je vedenje v zasebnem občevarju. Oboje vedenje si je popolnoma neenako in marsikakšen vojaški uglednik je že razjarjen zavpil: V službi sem zverina, v zasebnosti pa angel. Tako lahko rečemo, da ima vojak dve duši. Tiste službene duše so vse enake, vse izvršujejo „svojo proketo dolžnost“, razlike se kažejo šele v zasebnih dušah. Nikjer ne pride ta dvojni človek tako rezko na površje kakor v vojaškem stanu. V vseh stvareh, ki se ne tičejo službe, sta si bila polkovnik Peter Petrovič in nadporočnik Juri Oražem popolnoma neenaka. Mladost na eni, starost na drugi strani, nervozno stremljenje v ospredje na eni, pojemajoča sila in resignacija na drugi strani; vrhutega sta si bila pa tudi značaja nasprotna. Juri Oražem ni ljubil svojih domačih krajev, kjer je bil nastanjen, vedno je sanjal o tujini, kjer je služil par let. Želel je priti zopet kam daleč od rodne zemlje in težko je že čutil čisti planinski zrak, ki ga je tlačil k njej. Po eni strani se je bil svoji ožji domovini že odtujil, po drugi ga je gnala iz dežele ven tista mladostna prešernost in podjetnost, ki želi spoznati svet in se ohladi šele v poznih letih po mnogih prevarah in razočaranjih. Ves drugačen je bil Peter Petrovič. Prehodil, prevozil ali prejahal je bil že vso Avstrijo od albanskih in

tirolskih gor pa do pruskih poljan in sarmatskih ravnin. Tudi v Berlin so ga bili pridělili vojaškemu atašeju; no tam mu ni nič ugajalo, ker je preveč Prusov tam, kakor je rekel, in kmalu se je povrnil v Avstrijo. In naj je bil kjerkoli, vedno je živel s svojo dušo v svoji rodni Liki, o njej je govoril in njenih običajev se je držal, kolikor mu je dopuščal stan, tako da so bistri opazovalci govorili o njem, da svojega izvira v svoji odkritosti in naravnosti niti v velikomestnih salonih ne more zatajiti, in so ga vzeli za tip vseh onih ljudi, ki pridejo iz Like in Krbave na spolzka parketna tla in se jim na vsakem koraku pozna, kako tiče še v opankah; pa so mu dali zato nemški priimek „Salonlikaner“. Še drug priimek je dobil, kateremu je dala povod njegova ljubezen do kršne Like, priimek, ki je domač in ga je tudi Peter Petrovič rad slišal in katerega so njegovi ožji tovariši javno rabili v kavarnah in pri pojedinah, ne da bi bili užalili ž njim polkovnika. Z ozirom na njegovo mogočnost, ki jo je imel kot polkovni poveljnik, in na njegovo jugoslovansko pokolenje so mu nadeli priimek: Vojvoda Pero.

Peter Petrovič in Juri Oražem sta stanovala v najlepši hiši glavnega mesta, oba v prvem nadstropju. Oba sta imela en hodnik; nadporočnik je bival precej pri stopnicah, polkovnik pa zadaj konec hodnika. Peter Petrovič bi bil svojega pobočnika rad navezal nase, tako da bi mu bil tudi izven službe delal družčino, bodisi doma ali na izprehodih in v gostilni, ker težko je čutil osamelost. Takšni so ti stari ljudje: v svojo notranjost niso vajeni gledati, zato ne najdejo tam prijatelja in tovariša, pa ga iščejo med ljudmi; toda star človek nikjer več ne najde človeka prijatelja, kvečjemu še sovražnika ali zavistnika. Juri Oražem se mu ni podal. Dosti je imel ž njim opraviti v službi, pa da bi mu žrtvoval še svoje proste ure — ne! In zato ne, ker se je ta nori Vojvoda Pero — tako ga je navadno imenoval — prerad pošalil s človekom in je svojo šalo večkrat ogrenil s primesjo porogljivosti in zasmehljivosti, pa tako previdno, da mu živ krst ni mogel priti do živega. Mnogokrat sta se srečala v hiši, pa Juri Oražem je vselej imel pri rokah dober izgovor, samo da se je čimprej iznebil poveljnikove družbe. In Vojvoda Pero je to čutil.

Juri Oražem ni hodil vedno z odličnjaki v človeški družbi. Zibelka mu je tekla v hribovski vasi par ur hoda od mesta. Njegova mati, Katra Oražmova, je pred par leti kot vdova upravljala majhen grunt, s katerim je šlo od leta do leta po rakovi poti, ker ni umela gospodariti in ker niso bile vse njene misli pri rodni zemlji, ampak pri njenem edinem sinu Jurju, ki je hodil takrat v mestne šole.

Mati Katra je imela svoje nazore: S kmetskim stanom ni nič — tako je modrovala — gospod je vse na svetu. In gospod naj bi postal njen Jurček. Da bi se mogel šolati, je prodala kos za kosom od svojega grunta, češ, Juri ne bo potreboval zemlje, ker bo gospod, in jaz je dobim dosti za grob. Tako trdno je bila uverjena, da bo sin kaj boljšega, da mu niti rojstne hiše ni pustila, tudi to je prodala. Le polpodrto kočo na gruntu in zelnik okrog nje si je prihranila za stara leta. To je bilo takrat, ko je stopil Juri, ki se je bil že naveličal gimnazijskih klopi, v kadetnico. In tako se je bilo prigodilo, da se je sin priril med gospodo in da je, kar ni usojeno vsakemu, z neznansko hitrostjo slekel kmetsko suktnjo in vse ono, kar visi ob njej. Jedva se je dobro ogrel v vojaški obleki, je že rekel materi, da ni več Juri, ampak Žorž, in si je prepovedal ono kmetsko poimenovanje. Majka ni mogla umeti, da bi bili njenega sina v kadetnici še enkrat nesli h krstu, in Žorž se ji je zdel tako čuden in tuj, da niti poskusila ni privaditi se tega imena. Juri Oražem je bil natura, ki je po mnogih smešnih naporih s samozatajevanjem in pohlevnimi pokloni prišla na dosti ugodno stališče, ki se je lahko prilagodila modernemu mehkužnemu življenju in se čudovito hitro priučila srebati ž njega smetano, — krepka in smela natura, ki je umela prekoračiti vse plote, prage in klance, ki je ni utrudila in do smrti pretresla vožnja na vegastem, razbitem vozu, on je bil sin krepkega in zdravega očeta. Na njegovih vnanjosti ni ostal niti odsvit prejšnjega uboštva in kmetstva; vse se je polagoma izgledilo, izbrisalo in prevrnilo v velikaštvo.

Ko je bila Katra poprodala grunt in hišo, je šla stanovat v kočo. Nič ni bila težka selitev; za sina bi bila tudi kočo prodala in obleko s sebe. Da bi se preživela, je postala potovka; skupovala je kuretino, jajca in maslo po vaseh in nosila v mesto na prodaj. Tega posla se je lotila zato, ker je najlažji, še bolj pa zato, da bi šla vsak teden v mesto gledat sina, ki se je bil povrnil iz tujih krajev. Jurja je prav oboževala. In izprevrгла se je po njem in je postala nekako gosposka, seveda samo v nekaterih stvareh in po mišljenju, a ne po vnanjosti. Če je ob zgodnji uri šla po bližnji poti, ki nad trdo cesto drži po Rebri v mesto, in je zdolaj na cesti zagledala vojaštvo na vajah, je zablislilo njeno staro oko in iskalo sina med onimi, ki so bili na konjih. Če je bil res med njimi, je postala in zrla za njim, dokler ni izginil za ovinkom ali lesom; ako so se utaborili vojaki kje na spašniku in je bil njen edinec med njimi, je odložila košarico, sedla v mejo, zatopila se v

sladko sanjarjenje in po cele ure je presedela tam. Včasih se ji je pridružil potujoč lajnar s pohabljeno roko in medaljo na prsih, ki je bil svoje dni sam vojak. In začela sta s svojega vzvišenega mesta in stališča kritikovati vaje, kakor bi bila istinita vojna razsojevalca. Seveda se jima je vojni bog Mart smejal za grmom; pa on se mnogokrat smeja. Tako je dočakovala, da so se bojni oddelki vrnili v mesto. Prišla je potem na trg, ko je bilo že po njem, in je morala po hišah ponujati svoje blago. Če je šla tovarišica ž njo, ji je govorila Katra vso pot o svojem sinu in kakšnega razočaranja doživi človek na svetu tudi tisti, ki dosti moli in nadleguje Boga. Pravila je, kako sta hodila nekoč z rajnim možem z božje poti — Jurček je začel tisto leto v vaški šoli poslušati abecedo — kako sta šla mimo mnogih krdel vojakov, vse zaprašenih, potnih in izmučenih, in kako sta padla pred znamenjem Matere božje na kolena in prosila, naj bi njih sin nikdar ne moral v vojake. In zdaj je njen sin vojak in mnogo je tistih, ki so mu pokorni, in gospod je, da takšnega ni v treh farah. Pa Mati božja naj njej in rajnemu možu odpusti, da sta jo takrat tako po nepotrebem nadlegovala. Tovarišica je imela o gospodih drugačno mnenje, namreč da to lepo ime zasluži le duhovnik in nihče drug, najmanj pa vojak; pa se je Katra sporekla ž njo in ženici sta molče priromali v mesto. Kadar je šla Katra po Rebri in je potoval ž njo božji človek, ki jo je rad poslušal, je pripovedovala, kako je bilo takrat, ko je prvokrat peljala svojega sina v mestne šole. Potovala sta s sinom po Rebri v mesto; fant je veselo žvižgal, njej je bilo tesno na duši in lepo ga je poučevala. Zdolaj na cesti pa je prihrumela tolpa vojakov na konjih. Vihrali so po ravnini in od njih svetlih čelad je odsevalo jutranje solnce. Kar se je povalil konj z vojakom vred v jarek. Žalostno je zastokala Katra, stemnilo se ji je pred očmi in poklicala je Boga na pomoč. Vojak se je izvil izpod živali, prijel se za nesrečno glavo, tako se je prijel in potipal po tilniku; potem je pomagal konju na noge, pa se je zavihtel nanj in po bliskovo je zadirjal čez polje za svojimi tovariši v krdelo, kjer ga je nekdo dvakrat udaril s palico po plečih. Takrat se je milo storilo materinemu srcu in rekla je sinku: „Oh, Jurček, uči se, dobro se uči, da se ti ne bo treba takole mučiti po svetu, da se izogneš stanu, ki je najhujši in poslednji na zemlji!“ In mnogokrat je v tistih časih prosila Boga, naj odvrne od sina vojaško butaro, kadar pride vrsta nanj. A danes je njen sin gospod, da vse gleda za njim, in prav je naredil Bog, ko ni uslišal njenih prošenj. Božji človek, ki je šel

kraj nje, jo je tiho poslušal in nič ni rekel, čeprav je mislil drugače. Katra je dobro vedela, kaj se spodobi kmetskemu človeku, če ima gosposkega znanca ali sorodnika. Kmetska vsiljivost mora v stran, v kot, in od tam sme s spoštovanjem zreti na gosposko osebo. Že mnogo let ni s sinom govorila na javnem prostoru, pod milim nebom. To si je prepovedal, ko je bil prišel iz kadetnice. „Moje življenje je zapisano službi in onim, ki jo od mene zahtevajo, in ne vam,“ tako ji je povedal. Majki niti na misel ni prišlo, da je bil Jurček prej njen sin nego cesarski služabnik, in sinov opomin se ji je zdel popolnoma v redu in po njem se je ravnala: Če bi ga bila morala srečati na deželi, je skočila za grm in skrivaj je od tam pokukala za njim, v mestu je stopila v vežo, v kakšen kot ali kam drugam v stran. Če ga je videla samega, se je včasih osmelila in, pohlevno strmeč vanj, je šla mimo njega in navdal jo je samozavesten ponos, ki je rekel vsem, ki so bili blizu: „Vi ga občudujete in glejte — jaz sem mati njegova!“ Ali za nobeno stvar na svetu ne bi bila povedala onim gosposkim ljudem, da je temu gospodu mati ona, kmetica, ker bi mu bila s tem škodovala na ogledu. In gospod sin gre ali jaha mimo nje veličavo in vsegamogočno; dobro čuti njen strmeči pogled, pa niti z brkom ne trene, ker njegovo življenje je od nje, pa ni zapisano njej. Oh, in kako slast je čutila Katra, kadar je bila priča javnega češčenja, ki se je izkazovalo sinu na ulici! Pride mu naproti vojaška četa in vodnik z grmečim glasom zakliče: „Abtak! Rek čav!“ In vsi tisti, ki so v četi, pogledajo na njega in srepo gledajo vanj, dokler mu niso za hrbtom. Ta prizor je majki posebno prijal. Zrla je na četo s pobistrelim obrazom in tiho je momljala: „Vite, vite — vi gledate na sina mojega! Vreden je tolike časti!“

(Konec prihodnjič.)

Sveti čas.

Jadro belo sred morjá,
sivi sokol sred neba,
duša moja sred bolesti —
čaka časa tistega.

Beli brod čez val zdrči,
sokol vtone v solčno kri,
in bolest nad dušo vzpolje
in nad dušo obleži . . .

Vladimir Levstik.

Vojvoda Pero in perica.

Spisal Podlimbarski.

(Konec.)

o je bila Katra zasledila v mestu v izložbi pri fotografu dve sličici svojega sina, se je mimogrede vselej ustavila pred izložbo. Ena sličica je predstavljala Jurja na konju, druga samo njegovo doprsje, pa obe sta bili tako lepi, da se ju ni mogla nagledati. Tista s konjem jo je spominjala sv. Jurja v domači cerkvi, le da je bila vse lepša in njen sin je bil na njej upodobljen v svetu zapovedujoči imperatorski pozi. Seveda majka ni vedela, kaj je imperatorska poza, pa njene misli so prišle prav blizu tistemu pojmu, kadar je odprtih ust in kakor v sanjah zrla v izložbo. Na doprnski fotografiji je bil mladi častnik posnet od strani. Vražji fotograf mu je obličje neverjetno krasno izgledil in obrisal, mu obrnil glavo na stran, da gleda kakor vatikanski Apol ter z jasnim obrazom ter iskrim očesom pošilja žarke jutranjemu solncu. Pri tej sličici je majka medlela občudovanja, vdane ljubezni in tihe molitve za sinovo srečo so ji puhtele iz srca k mogočnemu Gospodu vojnih trum.

Juri Oražem ni imel tako trdega srca, da bi bil zameril materi, ker je prišla vsak teden pogledat k njemu v stanovanje. Doma je tudi govoril ž njo, kadar sta bila sama, seveda v prav kratkih stavkih, zvisoka in včasi z neko zakrknjenostjo v besedah, ki je pa majka nič ni čutila, ker je bila presrečna, da sliši svojega sina. Vsak teden mu je odnesla in prinesla perilo, jeseni in po zimi mu je prinašala najžlahtnejše sadje, kar ga je mogla dobiti na deželi, in ko bi bila imela doma še par volov, prodala bi jih bila in ves denar bi mu bila prinesla, naj se ž njim poživi in razprostre. V hiši so vsi vedeli, da je mati Jurja Oražma in da se je nadporočnik sramuje. Radi so jo videli, če je lahkega srca in dobre volje skakljala po stopnicah k sinu, pa nihče ni govoril ž njo, ker se je vsak bal, da ne bi zadel ob občutno struno.

Juri Oražem je imel majhno pa lično stanovanje; pohištvo je bilo fino in najnovejšega sloga, po stenah je viselo vse polno slik ter podob, na mizah je razveseljevalo oko mnogo drobnjave, parket

se je svetil, kakor bi bil narejen iz solnčnih žarkov, in mestoma so ga pokrivalo drage preproge; omara, umivalna in posteljna oprava, vse je kazalo obrušen okus in blagostanje. Vso to premično stvar je moral služabnik vsak drugi teden korenito prevetriti in osnažiti. Pri tem delu mu je vselej pomagala Katra. Vse Jurjevo delovanje in nehanje, njegovo vedenje in hotenje se ji je zdelo vselej v redu in na pravi poti, le z njegovim stanovanjem ni bila povsem zadovoljna. Skraja se je spotikala ob mnogih razglednicah nagih obsegov ter ob mnogih razgaljenih ženskah, ki so s stenskih slik prešerno, izzivajoče in predrzno gledale na sina, kakor bi ga hotele odtujiti materi. Rajši bi bila videla na stenah Mater božjo pa Kriščevo trpljenje in je Jurju včasih o tem tudi namigavala, pa sin ni maral ničesar vedeti. No, sčasoma se je s temi preposvetnimi slikami in podobami pomirila, kar se prigodi vsem odraslim ljudem, a nikdar se ni mogla sprijazniti z Mefistovo glavo, ki je v mavec ulita in vsa poslikana kaj grdo gledala in se z rumenkastimi zobmi režala izmed druge drobnjave na mizi. Opremljena je bila z rožički, za katere se je odpirala, tako da se je v njeni votlini lahko hranil duhan. Katra je pač tudi drugo gospodo poznala in je bila že pri vaškem župniku in učitelju v stanovanju, pa peklenškega vruga ni videla še nikjer upodobljenega. Zato je sinu zamerila to ostudno pošast, ki človeku ne pomore ne k časni, ne k večni sreči. Posebno je sovražila Mefista od tistega dne, ko se je bil prikazal v Jurjevi sobi grd človek s satanskim, Mefistu skoraj do pičice podobnim obrazom, s katerim je sin pri zaprtih durih v njej nerazumljivem jeziku dolgo govoril, vedno glasneje in trše in odločneje ter ga naposled porinil skozi dure in vrgel po stopnicah na dvorišče. Ta živi Mefisto ni bil nihče drug nego oderuh Mojšelj, ki sedi na Dunaju pred debelo knjigo, ki ima napis „Vojaški šematizem“, in s svinčnikom dela znamenja k imenom častnikov: kdor je pošten plačnik, dobi križec, kar pomeni neomejen kredit, slabemu naredi ničlo, najslabejšemu pa dve ničli. In vse pozna, ker ima zveze po vsej državi. Katra je bila vesela, ker je sin tako možato zapodil pokveko satanske postave, ali tega ni mogla razumeti, kako more imeti božji človek, ki je pahnil satana iz svoje sobe, njegovo podobo v njej. Pa je prigovarjala služabniku, naj pusti tisto nagnusno glavo pasti na tla, da se razbije na drobne kosce. Toda služabnik, cvet moderne kulture, ki je čutil pred svojim gospodarjem nemo zaničevanje podložnega, pred Katro pa pomilovanje premetenega človeka, ni maral ugoditi njeni želji, rekoč, da mora imeti dolgo žlico oni, ki hoče jesti z

vragom iz ene sklede, on pa take dolge žlice nima. Majko je to govoričenje osupnilo, in ko je razbrala pravi pomen, je pomislila o velikem prepadu, ki se nahaja med njenim mišljenjem in služabnikovim rzsodkom, odgovorila pa ni ničesar. Sklenila je, da dovrši sama dobro delo in spravi rogačevo glavo iz sinove sobe. To se ji je posrečilo, pa je imelo zanjo velike posledice.

Nekoč sta Katra in služabnik nosila hišno opravo iz nadporočnikove sobe na hodnik, da jo osnažita in prevetrta. Z drugo drobnjavo je prinesel služabnik tudi Mefista, da umije revčku zaprašeni gobec. Postavil ga je na vrh zida, ki je ograjal hodnik in je bil tako nizek, da je človek črezenj lahko gledal na dvorišče. Tja ga je postavil prav na kraj. Katro je kar dirnilo in pogrelo, ko je videla režečega se satana tako na kraju, in si je mislila: Zdajle je priložnost spraviti greh iz doma. In neka prešerna smelost in podjetnost jo je izpreletela. Pa je zadela s tablico, predstavljajočo spokornico Magdaleno, ob rogača, ki se je prekucnil in prevalil na dvorišče, kjer je razpadel na več kosov. In Katri se je odvalil kamen od srca kakor arhangelu, ko je bil prebrnil Luciferja izpred božjega obličja v večno brezdnó. „Na, gobec pasji, zdaj te je konec!“ je zarajala v sebi. Ali ni je sreče brez nesreče. Pripetilo se je, da je baš takrat stopil Juri Oražem skozi velika vrata v hišo. Videč, da je nekaj padlo z njegovega hodnika, je stopil na dvorišče. Ostrmel je, ko je videl na tlaku razbitega Mefista, dragoceno božično darilo njegove četrte ljubice, do katere je na mah začutil zopet globoko naklonjenost. Zaškrtnil je z zobmi, zarentačil in kliknil gori na hodnik: „No, čakajte!“ Pa je pobral kosce in v hipu je bil po stopnicah pred svojim stanovanjem.

„Kdo je kriv, kdo je vrgel mojega Mefista na dvorišče?“ tako je rohnél, gledaje zdaj na služabnika, zdaj na mater. Katro je minila prejšnja prešernost, srce ji je upadlo in prebledela je.

„Jaz sem s tablico zadela obenj — po neprevidnosti,“ je lepetala in lagala.

„Saj to tako vem, da nihče drug ni tako neroden in neokreten. O, jaz naglavni nilski konj, da pustim kmetici opravljati s svojo drago hišno opravo! Vse mi pojde v nič! Ne, moje potrpljenje je pri kraju! Česa iščete vedno v mojem stanovanju, čemu se dotikate stvari, ki jim ne veste cene? A?“

„Odpusti, Juri!“ je prosila majka vsa prestrašena.

„Kako pravite? Ali ne veste, kdo sem in na kakšni stopnji se nahajam v človeški družbi?“ je vpil častnik ter pogledal po strani

na služabnika. „Prvič sem Žorž in drugič sem gospod nadporočnik in vsako drugačno imenovanje si odločno prepovedujem.“ Okolnost, da ga mati imenuje pred služabnikom Jurja, ga je še posebno razjezila.

Katra se je zasolzila. „Kupim ti drugo vso takšno“ — hotela je reči „pošast“, pa beseda ni mogla iz grla.

„O, hvala, ne maram. No, in vikali bi me tudi lahko, kakor me ves svet. Sicer pa takšna neokretna kmetica ne sme več v moje sobe. Zapomnite si to! Kar prinesete, zložite zunaj pri služabniku. Zbogom! In naučite se manire!“

„O, moj Bog, moj Bog!“ je vsa skesana javkala majka, brišoč si oči.

„Ne bodite tako hudi, gospod nadporočnik, jeza škoduje! Glej, glej, kako se pa repenči!“ Tako se je z mehkim naglasom zdajci nekdo oglasil za nadporočnikom, položivši mu roko na ramo.

Mladi častnik se je ozrl — pri njem jestal polkovnik Peter Petrovič, ki se je takrat odpravljal z doma in je stoječ zadi na hodniku vse videl in slišal. Ko je bil Juri Oražem izprevidel položaj, je v duši preklel polkovnika in sebe, ker se je tako izpozabil, da je javno na hodniku obravnaval neprijetno stvar, kajti skrajno neprilичno se mu je zdelo, da ga je ta sitni in zbadljivi salonski Ličan in nori Vojvoda Pero zalotil v pogovoru in prepiru z ljudmi, ki so globoko pod njegovim stanom in dostojanstvom. No, drugega ni bilo mogoče — dvignil je roko in spoštljivo je prisalutiral svojemu poveljniku.

„Vso hišo ste alarmirali. Glejte, povsod se odpirajo okna.“

Juri Oražem se je plaho ozrl po oknih. O strah, v drugem nadstropju stoji pri oknu prav mična punca, o kateri je upal, da postane sčasoma njegova sedma ljubica.

„I kaj se je pa zgodilo, da ste tako vzrasli? Oprostite!“ je poprosil polkovnik.

„O, nič takšnega. Tale moj najljubši spominek mi je uničen,“ je mirno odgovoril nadporočnik in pokazal črepinje nesrečnega Mefista.

„Škoda, škoda. Kdo vam ga je pa razbil?“

„Tale . . . perica.“

„To je vaša perica?“ Polkovnik je zelo razširil in razbistril oči.

„Da, moja perica.“

„Hm . . . da . . . nu,“ je momljal Peter Petrovič, majal glavo in gledal na črepinje v nadporočnikovi roki. Potem je porinil čepico

niže v tilnik ter rekel: „Ej res, gospod nadporočnik, neki moj človek biva pod najino skupno streho, pa ga vam še nisem predstavil. Ali smem sedaj?“

„Prosim, prosim, gospod polkovnik.“ In Juri Oražem se je lahko naklonil.

Pa je Peter Petrovič kliknil tja v ozadje hodnika: „Hej, Ilija, ne boj se, pojdi sem!“ In iz temnega kota se je prigugal postaren, močan človek z dolgimi visečimi brki, od črne čepice pa doli do novih opank ves v ličanski noši, pravi junak po postavi.

„Dovolite, gospod nadporočnik, da vam predstavim tega revnega opankarja. Moj brat je, Ilija Petrovič, kmet iz Like. Danes je prišel k meni na posete in sem se ga zelo obveselil.“

Juri Oražem je izbulil oči, pa se je korenitemu Ličanu lahko priklonil in mu površno segel v desnico.

„Vidiš, bratec, tako si se bal mojega gospoda nadporočnika, pa je i on dober človek. Res, tako sem vesel, da te zopet vidim in da si prišel v opankah. Oprostite mi, gospod nadporočnik — vi me že poznate, da pljunem na marsikako moderno stvar: na žensko emancipacijo, na nadčloveka, na deljenje imetka, a oni zakon, ki pravi: Ljubi svojega bližnjega — visoko spoštujem. In kdo mi je bliže, nego si mi ti, dragi moj Ilija? Vem, da si poštenjak, zato se te ne sramujem. Oprosti, da rabim takšen izraz. No, pojdiva v mesto, da te pogostim. Drugo leto pripelji najino ostarelo majko, ako doživimo in če vas ne posetim do takrat. Boga mi, v opankah mora priti!“

Tako je govoril Peter Petrovič in na njegovem oživiljenem obrazu je bilo videti, da mu vro besede iz srca. Pristopil je k ubogi Katri, ki je trepetala po vsem telesu, ter ji pomolil roko: „Zbogom, majka, zdravi ostanite!“ Tudi svojemu pobočniku je potresel desnico, rekoč: „Pridite za nama v gostilno, ako vam drago!“

Juri Oražem se je zopet lahko priklonil in salutiral. Ves rdeč je bil v obraz in srepro je gledal na stopnice, po katerih je Vojvoda Pero pod pazduho peljal svojega brata. V drugem nadstropju se je okno šklepetaje zaprlo. Zamišljen je stal mladi častnik na hodniku. „Kaj ko bi pozval zbadljivca na odgovor, ker je prisluškal in se vtikal v moje zasebne zadeve? Ne, stvar je nevarna in kočljiva!“

Nekaj tednov pozneje je Juri Oražem vložil prošnjo za premestitev v tuje kraje.

